

Artur Antoni
Kasprzak

Kościół
a nowoczesność

Rozeznanie pastoralne przemian
społeczno-kulturowych we Francji
po Soborze Watykańskim II

95

Spis treści

Wykaz skrótów	11
Przedmowa	17
Wprowadzenie	33
1. Posoborowa struktura rozeznania duszpasterskiego w Kościele	41
1.1. Rozeznanie peryferii Kościoła w jego centrum – <i>visitas ad limina Apostolorum</i>	43
1.1.1. Posoborowa decentralizacja centrum Kurii Rzymskiej i adaptacja nowej formy wizyt <i>ad limina</i>	45
1.1.1.1. Motu proprio <i>Pro comperto sane</i> oraz Konstytucja apostolska <i>Regimini Ecclesiae universae</i>	47
1.1.1.2. Dekret <i>Ad Romanam Ecclesiam</i>	49
1.1.1.3. Nowy kwestionariusz wizyt <i>ad limina</i>	51
1.1.2. Trudna, długa i wciąż otwarta posoborowa debata nad decentralizacją autorytetu w Kościele	53
1.2. Rozeznanie Kościoła na peryferiach – Konferencja Episkopatu Francji	56
1.2.1. Geneza konferencji episkopatów – od praktyki do uznania legislacyjnego	57
1.2.2. Struktury i funkcjonowanie Konferencji Episkopatu Francji za pontyfikatu papieża Pawła VI	61
1.2.2.1. Zgromadzenia plenarne	63
1.2.2.2. Rada Stała, Biuro Rady i Biuro Studiów Doktrynalnych i Duszpasterskich	66
1.2.2.3. Regiony apostolskie	68
1.2.2.4. Komisje i komitety episkopalne	69
1.2.2.5. Sekretariat Generalny Episkopatu	72
1.3. Konkluzja	76
2. Przemiany społeczno-kulturowe w regionie apostolskim Paryża	79
2.1. Generalne ukierunkowanie relacji pięcioletnich wokół reformy struktury kościelnej Regionu Paryskiego i ich autorzy	82

2.1.1.	Geneza restrukturyzacji kościelnej diecezji Paryża	82
2.1.2.	Dwie relacje pięcioletnie z reorganizacji Regionu Paryskiego oraz dwie relacje pięcioletnie diecezji Paryża	86
2.2.	Zmiany „rzeczywistości ludzkich”	88
2.2.1.	Zmiany demograficzne Paryża i jego regionu	88
2.2.2.	Zmiany ekonomiczne Paryża i całego jego regionu	92
2.2.3.	Zmiany w kontekście społecznym Paryża i całego jego regionu	94
2.2.3.1.	Małżeństwo i rodzina	94
2.2.3.2.	Niewiara rzeczywistością społeczną	96
2.2.3.4.	Trudności imigrantów	97
2.2.3.5.	Bezrobocie	98
2.2.4.	Nowy kontekst kulturalny Paryża i całego jego regionu	100
2.2.5.	Nowy kontekst polityczny Paryża i całego jego regionu	104
2.3.	Zmiany „rzeczywistości eklezjalnych”	105
2.3.1.	Księża, osoby konsekrowane i seminaria	105
2.3.2.	Życie religijne w kontekście postaw nowej mentalności	107
2.3.3.	Wierni świeccy	110
2.3.4.	Problemy własne religii	114
2.4.	Szczególne tematy rozeznania i decyzji biskupów Regionu Paryskiego	117
2.4.1.	Świat pracy i bezrobocie	117
2.4.2.	Wobec kryzysu powołań – nowe metody formacji kapłańskiej. Reforma utrzymania finansowego duchowieństwa	119
2.4.3.	Wobec zmniejszającej się liczby osób praktykujących sakramenty święte – wezwanie do ewangelizacji, metodycznej katechezy oraz formacji świeckich	122
2.5.	Konkluzja	124
3.	Przemiany społeczno-kulturowe w diecezji Lille	129
3.1.	Krótką uwagą do relacji o stanie diecezji i o ich autorach	131
3.2.	Zmiany „rzeczywistości ludzkich”	132
3.2.1.	Zmiany demograficzne	132
3.2.2.	Zmiany ekonomiczne	134
3.2.3.	Zmiany w kontekście społecznym: małżeństwo i rodzina	134
3.3.	Zmiany „rzeczywistości eklezjalnych”	137
3.3.1.	Szkolnictwo katolickie	137

3.3.2.	Księża, osoby konsekrowane, klerycy i seminaria	139
3.3.3.	Życie religijne w kontekście nowej mentalności i nowych postaw	142
3.3.4.	Wierni świeccy	144
3.3.5.	Problemy własne religii	147
3.4.	Szczególne tematy rozeznania i decyzji biskupów Regionu Północnego	149
3.4.1.	Stosunek do świata pracy	149
3.4.2.	Małżeństwa sakramentalne i wychowanie katolickie	150
3.4.3.	Powołania	152
3.4.4.	Nowa mentalność wiernych	153
3.5.	Konkluzja	155
4.	Przemiany społeczno-kulturowe w diecezji Lyonu	161
4.1.	Krótką uwagę do relacji o stanie diecezji i o ich autorach	163
4.2.	Zmiany „rzeczywistości ludzkich”	165
4.2.1.	Zmiany demograficzne	165
4.2.2.	Zmiany ekonomiczne: rozwój a bezrobocie	169
4.2.3.	Zmiany w kontekście społecznym: małżeństwo i rodzina	172
4.2.4.	Zmiany w kulturze	175
4.3.	Zmiany „rzeczywistości eklezjalnych”	177
4.3.1.	Szkolnictwo katolickie	177
4.3.2.	Księża, diakoni, osoby konsekrowane	180
4.3.3.	Alumni i seminaria	184
4.3.4.	Życie religijne w kontekście nowej mentalności i nowych postaw	186
4.3.5.	Wierni świeccy	190
4.3.6.	Znaki odnowy	192
4.4.	Konkluzja	194
5.	Konferencja Episkopatu Francji i diagnoza społeczeństwa. Rozeznanie kierunków „realnej nadziei” w kontekście kryzysu kulturowego przełomu lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX wieku	201
5.1.	Wielka debata o kryzysie w Kościele posoborowym oczami Stolicy Apostolskiej i Konferencji Episkopatu Francji	203

5.1.1.	Maj '68 oczami episkopatu. Okólnik z 28 czerwca 1968 r.	204
5.1.2.	Niełatwa droga wdrażania Soboru Watykańskiego II i wyzwanie dla Kościoła do większego „zanurzenia się” w sprawach świata	212
5.1.3.	Nieudana próba zatrzymania „lewicy Chrystusa” w Kościele francuskim	217
5.2.	Zmiany antropologiczne oczami Episkopatu Francji. Raport bpa Matagrina z 1968 r. <i>Dzisiejsi ludzie wobec swojego przeznaczenia</i>	229
5.2.1.	Diagnoza człowieka nowoczesnego	231
5.2.2.	Konsekwencje dla rzeczywistości religii	236
5.2.3.	Oddźwięk w stylu życia i myślenia chrześcijan	240
5.2.4.	Wpływ raportu bp. Matagrina na <i>Wskazówki doktrynalne</i> zgromadzenia plenarnego KEF z 1968 r.	246
5.3.	Zmiany społeczne i polityczne oczami Episkopatu Francji. Raport bp. Gabriela Matagrina <i>Polityka, Kościół i wiara</i> z 1972 r.	248
5.3.1.	Znaczenie zasady pluralizmu politycznego dla katolików	252
5.3.1.1.	Diagnoza, pierwsze wnioski i otwarte pytania	253
5.3.1.2.	Ważne odniesienia do Słowa Bożego i Tradycji Kościoła	261
5.3.1.3.	Nieakceptowalny dualizm	262
5.3.1.4.	Potrzebne odróżnienie	264
5.3.1.5.	Charakterystyczny wkład wiary chrześcijańskiej w życie polityczne	265
5.3.1.6.	Wspólnota Kościoła w społeczeństwie politycznym	268
5.3.2.	Wpływ raportu bp. Matagrina na <i>Preambulę</i> oraz na <i>Wskazówki doktrynalne</i> zgromadzenia plenarnego KEF z 1972 r.	269
5.3.3.	Owoce raportu bp. Gabriela Matagrina z 1972 w kontekście kryzysu katolickiego ruchu społecznego	271
5.4.	Konkluzja	277
6.	Rozeznanie potrzeby „przejścia” Kościoła w stronę odnowionej eklezjologii. Sakramentalne znaczenie znaku Kościoła w świecie oraz „cały Kościół w służbie”	281
6.1.	Oslabienie praktykowania sakramentów świętych wezwaniem do lepszej jakości świadectwa Kościoła w świecie. Raport bp. Roberta Coffy'ego <i>Kościół – Sakrament</i> z 1971 r.	283

6.1.1.	Pierwsze sformułowanie wyzwania duszpasterskiego w kwestii sakramentów. Projekt raportu bp. R. Coffy'ego, grudzień 1970 r.	285
6.1.2.	Sześć trudnych konsekwencji zmiany kulturowej społeczeństwa dla rzeczywistości religii. Analiza pierwszej części raportu <i>Kościół – Sakrament</i> z 1971 r. bp. R. Coffy'ego	286
6.1.3.	<i>Kościół – Sakrament</i> w analizie znaku sakramentalnego i jego znaczenia. Analiza drugiej części raportu <i>Kościół – Sakrament</i> bp. R. Coffy'ego	293
6.1.4.	Raport <i>Kościół – Sakrament</i> i duszpasterskie wytyczne Rady Stałej KEF, styczeń 1972 r.	295
6.2.	Kryzys powołań do presbiteratu i posługi wiernych świeckich. Wielka dyskusja Episkopatu Francji w 1973 r.	300
6.2.1.	Sesja jesienna zgromadzenia plenarnego KEF (3–10 listopada 1973 r.)	303
6.2.2.	Treść „Bilansu” zatwierdzonego na zakończenie obrad zgromadzenia plenarnego w 1973 r.	305
6.2.2.1.	Kluczowy punkt wyjścia	306
6.2.2.2.	Sens poszukiwania	307
6.2.2.3.	Punkty porozumienia	308
6.2.2.4.	Punkty sporne do dalszej dyskusji	310
6.3.	Odnowiona wizja eklezjologii jako teologiczny rezultat debaty biskupów z 1973 r.	313
6.3.1.	Potrzeba „przejęcia” do odnowionej wizji Kościoła	320
6.3.2.	Posługa pasterska presbiteratu zdefiniowana w większej więzi z Kościołem jako Ciałem Chrystusa	324
6.4.	Duszpasterstwo w perspektywie posług wiernych świeckich i presbiteratu w różnorodności wspólnot Kościoła. Początki realizacji odnowionego wizerunku Kościoła	329
6.4.1.	Przykłady nowych posług wiernych świeckich w wizerunku Kościoła współodpowiedzialnego	330
6.4.2.	Przykłady funkcjonowania ministerium presbiteratu w większej bliskości ze wspólnotą Kościoła	337
6.5.	Konkluzja	342
7.	Rozeznanie duszpasterskie papieża Pawła VI podczas wizyt <i>ad limina</i> biskupów francuskich	349
7.1.	Wizyty <i>ad limina Apostolorum</i> biskupów francuskich za pontyfikatu papieża Pawła VI	352

7.1.1.	Dyspensa od <i>ad limina</i> w 1967 r. i wyjaśnienie braku relacji pięcioletnich z lat 1962–1966 z Paryża i Lyonu	354
7.1.2.	„Braterska” wizyta biskupów Regionu Paryskiego na Watykanie we wrześniu 1971 r.	356
7.1.3.	Czas przejściowy reorganizacji struktury <i>ad limina</i> i brak wizyt w 1973 r.	360
7.1.4.	Pierwsze <i>ad limina</i> w posoborowej formie – 1977 r.	361
7.1.4.1.	Wizyta <i>ad limina</i> Regionu Północ (Lille): 24–30 marca 1977 r.	364
7.1.4.2.	Wizyta <i>ad limina</i> Regionu Centrum-Wschód (Lyon), 16–21 czerwca 1977 r.	374
7.1.4.3.	Wizyta <i>ad limina</i> regionu apostołskiego Paryża (Île-de-France) – 20–25 września 1977 r.	386
7.2.	Metoda rozeznania duszpasterskiego papieża Pawła VI: dogłębne poznanie – kolegialność – dyplomacja i centralizacja	397
7.2.1.	Doskonała znajomość kultury i teologii francuskiej	397
7.2.2.	Kolegialność podczas wizyt <i>ad limina</i>	400
7.2.3.	Dyplomacja w sprawach trudnych i centralizacja	401
7.3.	Kluczowe postulaty rozeznania duszpasterskiego papieża Pawła VI w przemianach społeczno-kulturowych	404
7.3.1.	Rozeznanie przez pryzmat Ewangelii	404
7.3.2.	Rozeznanie misyjne	407
7.4.	Rozeznanie duszpasterskie w kryzysie świata i Kościoła	413
7.4.1.	Kryzys świata i Kościoła. Dwa okresy pontyfikatu papieża Pawła VI	413
7.4.2.	Rozeznanie profetyczne „ <i>La primavera</i> ”	419
7.5.	Konkluzja	421
	Podsumowanie i wnioski	427
	Bibliografia	453
	Streszczenie	475
	Summary	479
	Indeks osób	483